

HET BEVORDEREN VAN TOEGANKELIJKE INFORMATIE VOOR LEVENSLANG LEREN

Het hebben van toegang tot informatie is een fundamenteel recht van iedere leerling, met of zonder beperkingen en/of specifieke onderwijsbehoeften. De maatschappij is voor communicatie en het delen van informatie en kennis steeds meer afhankelijk van ICT. Het is daarom heel belangrijk om ervoor te zorgen dat informatie zo wordt aangeboden dat iedereen op gelijkwaardige wijze kan deelnemen aan de maatschappij.

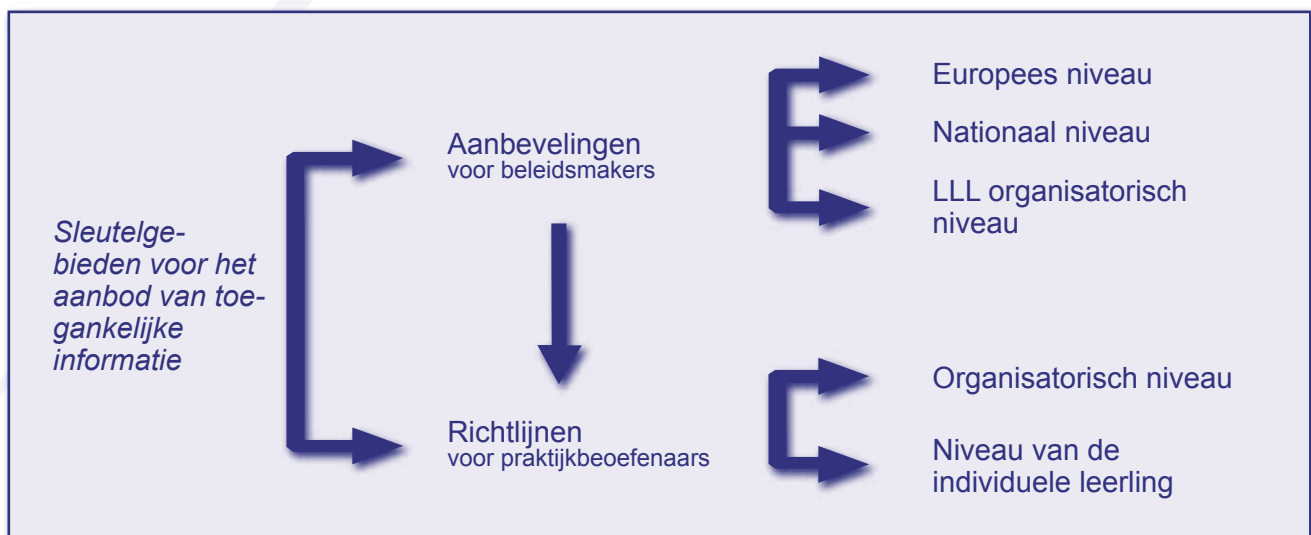
De behoefte aan toegankelijke informatie voor levenslang leren is een thema dat steeds weer terugkeert in alle projecten van het Agency. Het huidige project, dat van start ging in maart 2011, werd medegefinancierd door een European Community Grant onder het Lifelong Learning Transversal Programme, Key Activity 1: Policy Co-operation and Innovation, toekenningsnummer: 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA die aan het Agency werd toegekend.

Het project 'Accessible Information Provision for Lifelong Learning (i-access)' liep van maart 2011 tot februari 2012. Bij het i-access-project waren 21 lidstaten van het Agency betrokken: België (de Vlaamse en Franse Gemeenschap), Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Frankrijk, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Malta, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, Slowakije, Spanje, Verenigd Koninkrijk (Engeland en Schotland), IJsland, Zweden en Zwitserland.

Aan het project hebben meer dan 70 experts meegewerkt. Hieronder bevonden zich, naast vertegenwoordigers van internationale en Europese organisaties, beleidsmakers, journalisten, onderzoekers, ICT experts en dienstverleners.

Het uiteindelijke doel van het project was om het bewustzijn over aspecten die samenhangen met het aanbieden van toegankelijke informatie voor levenslang leren te verhogen zodat er werk kan gemaakt worden van het verbeteren van het aanbod van toegankelijke informatie. Als basis voor het bespreken van de gevolgen van het aanbod van toegankelijke informatie binnen het levenslang leren en de praktische implementatie hiervan is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaand Europees en internationaal beleid en standaarden op gebied van toegankelijkheid van informatie.

De experts zijn overeengekomen om binnen het project onderscheid te maken tussen aanbevelingen en richtlijnen, zoals wordt weergegeven in de figuur hieronder.

Onderscheid tussen aanbevelingen en richtlijnen verbonden aan de doelgroepen

Aanbevelingen zijn bedoeld voor de beleidsmakers op het gebied van levenslang leren en ICT, die werkzaam zijn op Europees en nationaal niveau of op het niveau van levenslang leren. De aanbevelingen besteden aandacht aan de aspecten die onderdeel moeten uitmaken van het beleid om het aanbod van toegankelijke informatie in organisaties aan te kunnen sturen.

Richtlijnen zijn bedoeld voor praktijkbeoefenaars vanuit het onderwijs, de ICT-wereld en de media en bevatten instrumenten zoals checklists en indexen voor het monitoren van actie. Richtlijnen kijken naar hoe beleid praktisch geïmplementeerd kan worden op het niveau van de organisatie en op het niveau van de individuele leerling.

De resultaten van het i-access-project monden uit in leidende principes en sleutelgebieden voor aanbevelingen die het aanbod van toegankelijke informatie voor levenslang leren, zoals die op Europees niveau is overeengekomen door de belangrijkste belanghebbenden in het veld, moeten ondersteunen. Zowel de Leidende Principes als de Aanbevelingen van i-access zijn gericht op beleidsmakers, aangezien zij de leiding hebben bij de implementatie van het aanbod van toegankelijke informatie.

LEIDENDE PRINCIPES

Tijdens het i-access congres (juni 2011) waren er een aantal bijdragen die aandacht besteedden aan het beleid en de praktijk van het aanbieden van toegankelijke informatie voor levenslang leren. Vertegenwoordigers van belangrijke internationale organisaties werkzaam op het gebied van toegankelijkheid – UNESCO, G3ict, het World Wide Web Consortium/Web Accessibility Initiative (W3C/WAI) en het DAISY Consortium – gaven aan wat hun prioriteiten waren en presenteerden hun werk op dit gebied. Vertegenwoordigers van Adobe en Microsoft presenteerden informatie die het belang van beleid voor hun werk onderstreepte en boden praktische informatie over de manieren waarop informatie beter toegankelijk kan worden gemaakt.

Naar aanleiding van de debatten en de input van het projectcongres kwamen de i-access experts een aantal Leidende Principes overeen waarop de aanbevelingen voor het beleid en de praktijk op het gebied van het aanbieden van toegankelijke informatie voor levenslang leren gebaseerd kunnen worden.

Rechten principe: Toegang tot informatie is een fundamenteel recht – het is een noodzakelijke voorwaarde voor leerlingen om aan de maatschappij te kunnen deelnemen. Leerlingen moeten vanaf het begin van hun onderwijs carrière toegang hebben tot informatie en deze toegang hun hele leven behouden.

Structurele principe: Het is essentieel dat het beleid en de aanbevelingen technologie niet als het uiteindelijke doel zien. De systematische factoren die het gebruik van instrumenten voor een levenslang leren bepalen, moeten worden vastgesteld.

Alomvattend principe: Het aanbieden van toegankelijke informatie moet zo breed mogelijk zijn, zodat het geldt voor mensen met alle mogelijke beperkingen en/of specifieke onderwijsbehoeften.

Synergie principe: Toegankelijkheid komt ten goede aan gebruikers met beperkingen en/of specifieke onderwijsbehoeften maar vaak kunnen alle gebruikers hiervan profiteren.

AANBEVELINGEN VOOR HET BEVORDEREN VAN TOEGANKELIJKE INFORMATIE VOOR EEN LEVENSLANG LEREN

De Aanbevelingen voor het bevorderen van toegankelijke informatie voor levenslang leren zijn gebaseerd op informatiebronnen die tijdens het project verzameld en geanalyseerd zijn, waaronder:

Een onderzoek naar Europees en internationaal beleid en aanbevelingen voor toegankelijkheid – het aanvankelijke onderzoek werd uitgevoerd als basis voor het opstellen van het landenonderzoek (hieronder beschreven). Daarna werd het toegevoegd aan en gebruikt als onderdeel voor het congres over het i-access-project (eveneens hieronder beschreven). Naar aanleiding van de uiteindelijke resultaten van het projectcongres werd het onderzoek naar het beleid opnieuw bewerkt en aangevuld om zo een link te leggen met het bestaande beleid en met de belangrijkste kwesties die samenhangen met het implementeren van beleid. Uit het onderzoek kwam naar voren dat het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCPRD, 2006) de meeste invloed

heeft op beleid op het gebied van toegankelijkheid omdat het bindend is voor de ondertekenaars (inclusief de Europese Unie). Daarnaast speelt mee dat het verdrag aandacht besteed aan kwesties aangaande toegankelijkheid op zowel Europees als nationaal beleidsniveau. Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat er op Europees niveau geen enkel beleid is dat gericht is op de toegankelijkheid van alle soorten informatie (internet, elektronische documenten, gedrukt materiaal, audio, video en overige vormen van communicatie). De verschillende aspecten die samenhangen met toegankelijkheid blijken daarentegen juist besproken te worden in beleid dat door verschillende sectoren is opgesteld.

Een landenonderzoek naar beleid en implementatie van toegankelijkheid – de uitkomsten van het landenonderzoek zijn gebaseerd op 29 reacties uit 18 landen. Uit de resultaten bleek dat respondenten beter op de hoogte waren van internationaal beleid en richtlijnen voor het aanbod van toegankelijke informatie en minder van Europees beleid. De meeste landen die aan het onderzoek hebben meegewerkt hebben zowel een nationaal beleid voor toegankelijkheid als een organisatorische stijlgijs. Slechts de helft van deze gijsen besteden echter aandacht aan toegankelijkheid.

Input en conclusies van het i-access congres – het i-access congres werd van 22-24 juni 2011 gehouden in Kopenhagen en was gezamenlijk georganiseerd door het Agency en het Deense ministerie van Onderwijs. Het doel van het congres was het vaststellen van de implicaties van internationaal en Europees beleid op toegankelijkheid voor providers van informatie op het gebied van onderwijs. Ook werd gekeken met welke processen organisaties rekening moeten houden om te zorgen voor een aanbod van toegankelijke informatie. De meer dan 70 deelnemers bespraken de vereisten voor beleid en de huidige praktijk op het gebied van toegankelijke informatie die van belang is voor levenslang leren en stelden vast welke sleutelvraagstukken een rol moesten spelen bij het opstellen van de voorgestelde aanbevelingen.

De uiteindelijke aanbevelingen zijn goedgekeurd na aanpassingen die voortkwamen uit de uitvoerige feedback van de projectexperts, ministeriele vertegenwoordigers uit de lidstaten van het Agency en vertegenwoordigers van alle belangrijke organisaties die betrokken waren bij het congres en de projectactiviteiten.

De aanbevelingen kunnen worden onderverdeeld in zeven groepen, en zijn gericht op beleidsmakers binnen het levenslang leren en/of de ICT, die werkzaam zijn op Europees en nationaal niveau of op het niveau van organisaties voor levenslang leren.

Vergroten van het besef dat toegankelijke informatie voor levenslang leren een recht is. Beleidsmakers, organisaties en professionals op het gebied van levenslang leren, ICT specialisten, mensen met een beperking en/of specifieke onderwijsbehoeften en hun families en ondersteunende netwerken moeten op de hoogte zijn van het recht van leerlingen op een aanbod van toegankelijke informatie.

Benadering moet gebaseerd zijn op samenwerking en uitwisseling van informatie door meerdere belanghebbenden. Een aanbod van toegankelijke informatie voor levenslang leren is niet mogelijk als alleen zeer specifiek beleid ontwikkeld wordt dat op kwesties van een enkele belangengroep is gericht. Bij het ontwikkelen en implementeren van beleid moet worden uitgegaan van een multi-stakeholder benadering.

Tijdens de opleiding van alle professionals die betrokken zijn bij levenslang leren moet aandacht worden besteed aan kwesties die samenhangen met het aanbod van toegankelijke informatie. ICT kan alleen bijdragen aan effectieve toegang tot opleidingen als alle professionals binnen levenslang leren opgeleid worden in het gebruik van ICT als instrument om gelijke kansen binnen het onderwijs mogelijk te maken.

Tijdens de opleiding van professionals op het gebied van ICT en media moet aandacht worden besteed aan kwesties die samenhangen met het aanbod van toegankelijke informatie. Media en ICT specialisten moeten tijdens hun opleiding leren over de invloed van beperkingen en/of specifieke onderwijsbehoeften op het gebruik van ICT. Dan kan hiermee vanaf het ontwerpproces rekening worden gehouden, zodat toegankelijker technologie wordt ontworpen die niet achteraf hoeft te worden aangepast.

Toegankelijkheid moet een leidend principe zijn bij het verwerven van alle goederen en diensten. Goederen en diensten moeten alleen worden aangeschaft bij organisaties waarbij toegankelijkheid gewaarborgd is.

Onderzoek moet worden aangemoedigd zodat een bewijsbasis gevormd kan worden voor het ontwerpen van toekomstig beleid en de implementatie en evaluatie hiervan. Lange termijn onderzoek op dit gebied moet ten dienste staan van beleidsvorming en het monitoren en evalueren van beleid. Daarnaast moet het onderwerpen identificeren waaraan in de toekomst aandacht moet worden besteed.

Naleving van beleid moet systematisch gemonitord worden. Op het moment kan naleving alleen worden aangemoedigd, maar dit is niet voldoende. Op internationaal niveau wordt naleving van beleid op gebied van toegankelijkheid gemonitord voor landen die het UNCRPD (2006) hebben ondertekend, maar nog niet alle landen leveren de daartoe vereiste jaarlijkse rapporten aan. Op de lange termijn zou het monitoren van toegankelijkheidsbeleid op nationaal niveau verplicht moeten worden gesteld.

Voor elk van de zeven aanbevelingen moet worden gekeken in hoeverre ze toepasbaar zijn op de drie mogelijke beleidsniveaus – het Europese, nationale en organisatorische niveau.

Zowel de Leidende Principes als de Aanbevelingen kunnen worden beschouwd als een raamwerk dat verder uitgebouwd moet worden. De verschillende contexten van landen en regio's zullen hiervoor de basis moeten vormen. De volgende stappen in het proces dat moet leiden tot een aanbod van toegankelijke informatie zal voortbouwen op de zeven aanbevelingen. Deze moeten worden verwerkt tot richtlijnen voor beroepsbeoefenaars die verantwoordelijk zijn voor de implementatie van beleid binnen organisaties voor levenslang leren.

Te hopen valt dat de Leidende Principes en Aanbevelingen het debat en de uitwisseling binnen en buiten Europa zullen stimuleren. Het is vooral van belang dat dit debat ook binnen de verschillende praktijksettings zal plaatsvinden.

Dit document is een samenvatting van de belangrijkste resultaten van het i-access-project. In het volledige rapport van het project *Promoting Accessible Information for Lifelong Learning* (2012) staan alle gegevens van het i-access-project; het landenonderzoek naar toegankelijkheid; de beleidsstudie naar toegankelijkheid; de bespiegelingen over bestaande middelen die de implementatie van toegankelijkheidsbeleid ondersteunen; een verzameling middelen gericht op het bevorderen van het aanbod van toegankelijke informatie; een lijst van de deelnemende experts.

Het volledige rapport kan worden gedownload van: <http://www.european-agency.org/agency-projects/i-access>. Dit geldt ook voor al het voor het project gebruikte materiaal.

Gedrukte exemplaren van het rapport en verdere informatie over het project kunnen worden aangevraagd bij het secretariaat van het Agency: secretariat@european-agency.org

Het i-access-project werd mede mogelijk gemaakt door het Lifelong Learning Transversal Programme, Key Activity 1: Policy Co-operation and Innovation funding, toekenningsnummer: 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

© European Agency for Development in Special Needs Education 2012

Dit project is medegefinancierd door de Europese Commissie. Het document geeft alleen de mening van de schrijver weer. De Commissie is niet verantwoordelijk voor enig gebruik van de informatie uit dit document.